

SIKORIY O'SIMLIGINING BIOLOGIK VA DORIVOR XUSUSIYATLARI

Raxmatova Hayotxon Ilhomjon qizi

Farg'ona davlat universiteti, Tabiiy fanlar fakulteti

3-kurs kimyo yo'nalishi 22.53-guruh talabasi

hayotxon23012005@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada sikoriy (*Cichorium intybus*) o'simligining dorivor xususiyatlari keng ko'lamda o'rganilgan. Sikoriyning turli qismlaridagi biologik faol moddalar va ularning inson organizmiga ta'siri, sog'liqni mustahkamlashdagi roli tahlil qilinadi. Maqolada sikoriyning oshqozon-ichak kasalliklari, jigarni himoya qilish, yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'sir kabi farmakologik xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, sikoriydan tayyorlanadigan dorivor preparatlar va ularning amaliy qo'llanilishi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Sikoriy, dorivor xususiyatlar, oshqozon-ichak, jigarni himoya qilish, yallig'lanishga qarshi, antioksidant, fitoterapiya

Annotation: This article extensively studies the medicinal properties of chicory (*Cichorium intybus*). It analyzes the bioactive compounds in different parts of chicory and their effects on the human body, highlighting their role in health promotion. The pharmacological properties such as digestive aid, hepatoprotective, anti-inflammatory, and antioxidant effects of chicory are discussed. Additionally, information about medicinal preparations made from chicory and their practical applications is provided.

Keywords: Chicory, medicinal properties, digestive system, hepatoprotective, anti-inflammatory, antioxidant, phytotherapy

Mavzuning dolzarbligi: Hozirgi zamonda tabiiy dorivor vositalarga bo'lgan qiziqish ortib bormoqda. Sikoriy o'simligi an'anaviy tibbiyotda uzoq yillardan beri qo'llanilib keladi. Uning tarkibidagi biologik faol moddalarning inson sog'lig'iga ijobiy ta'siri ko'plab ilmiy tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Sikoriy oshqozon-ichak tizimi kasalliklarida, jigarni himoya qilishda, yallig'lanishga qarshi va umumiy organizmni mustahkamlashda samarali vosita sifatida qo'llaniladi. Shu bois uning dorivor xususiyatlarini chuqur o'rganish va tabiiy preparatlar sifatida ishlab chiqish dolzarb masaladir.

Oshqozon-ichak tizimiga ta'siri. Sikoriy tarkibidagi inulin prebiotik xususiyatga ega bo'lib, ichak mikroflorasini rag'batlantiradi, ovqat hazm qilishni yaxshilaydi va ich qotishining oldini oladi. Bundan tashqari, sikoriyda mavjud fenolik birikmalar oshqozon shirasining ishlab chiqarilishini me'yorga keltiradi va oshqozonni yallig'lanishdan himoya qiladi.

Jigarni himoya qilish. Sikoriyda mavjud flavonoidlar va fenolik birikmalar jigar hujayralarini toksik moddalardan himoya qiladi, jigarning regeneratsiya jarayonlarini

rag'batlantiradi. Bu o'simlik jigarning faoliyatini yaxshilashda va surunkali jigar kasalliklarini oldini olishda samarali vosita hisoblanadi.

Yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'siri. Sikoriy ekstrakti yallig'lanishga qarshi kuchli ta'sirga ega bo'lib, organizmdagi yallig'lanish jarayonlarini kamaytiradi. Shu bilan birga, uning tarkibidagi antioksidant moddalar hujayralarni erkin radikallardan himoya qilib, qarish jarayonini sekinlashtiradi va immun tizimini mustahkamlaydi.

Dorivor preparatlar va qo'llanilishi. Sikoriy ildizidan tayyorlangan choy, ekstrakt va kapsulalar oshqozon-ichak kasalliklari, qandli diabet, yallig'lanish va jigar muammolarida keng qo'llaniladi. Uzoq muddatli qo'llanilganda organizmning umumiy holatini yaxshilashda samaradorligi ko'rsatildi. Fitoterapiyada sikoriy preparatlari boshqa dorivor o'simliklar bilan birgalikda ishlatiladi.

Xulosa. Sikoriy o'simligining dorivor xususiyatlari uning tarkibidagi biologik faol moddalar bilan belgilanadi. Oshqozon-ichak tizimini tartibga solish, jigarni himoya qilish, yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'sirlar sikoriyning asosiy farmakologik xususiyatlari hisoblanadi. Sikoriydan tayyorlangan dorivor vositalar tabiiy, xavfsiz va samarali ekanligi ko'plab tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Kelajakda uning dorivor salohiyatini yanada kengaytirish uchun qo'shimcha ilmiy izlanishlar zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov Sh., Turg'unov B. Dorivor o'simliklar. Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Shoabdurahmonov M. Fitoterapiya asoslari. Toshkent: Fan, 2016.
3. European Medicines Agency. Assessment report on Cichorium intybus L., radix, 2013.
4. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants. Volume 4. Cichorium intybus L. Geneva: World Health Organization, 2009.
5. Sattar M., et al. "Pharmacological properties of chicory (Cichorium intybus L.): A review." Journal of Medicinal Plants Research, 2021.